Glas zavezникov

Leto I - Št. 123

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, sobota 10. novembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema izključno: S. P. I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

ATTLEE ODPOTOVAL V WASHINGTON

Boljše življenje na svetu, na katerem ne bo vladal strah

Govor britanskega ministrskega predsednika pred neposrednim odhodom v Združene države

London, 10. novembra

Britanski ministrski predsednik Clement Attlee je včeraj zvečer z londonskega letališča odpotoval v Združene države.

Z drugim letalom je odpotoval tudi sir John Anderson, predsednik britanskega odbora za atomsko energijo.

V Washington bo prispel danes popoldne, nakar se bodo začeli razgovori s predsednikom Trumanom in s kanadskim ministrskim predsednikom Mackenzie Kingom.

Bela hiša je naznanila, da predsednik Truman včeraj ni imel tiskovne konference, ker je moral izvršiti potrebne priprave za razgovore o atomski sili, ki se bodo začeli v nedeljo popoldne na predsednikovi jahti na reki Potomac.

Zrelost britanske politike

Na slavnostnem banketu, ki ga je včeraj priredil londonski župan v «Mansion House» Attleeju pred njegovim odhodom v Washington, kjer se bo sestal s predsednikom Trumanom, je ministrski predsednik izjavil:

«Glavni namen mojega obiska je razgovor s predsednikom in Mackenzie Kingom o odkritju atomske energije».

Attlee je začel svoj govor s počastitvijo «leaderja» konservativne stranke Winstona Churchilla. Nato je poveličeval London, ki je dal vsemu svetu primer poguma in neustrašnosti.

Govoril je o koaliciji in o povratku k laburistični vladi ter dejal:

«S tem, da smo končali to koalicijo, smo pokazali svetu, da je bilo mogoče s svobodnimi volitvami izvršiti veliko politično preosnovo, čeprav se je vojna na Daljnem Vzhodu še nadaljevala. Istotako smo dokazali, da se vlada lahko spremeni brez nasilja. Mislim, da bi morale mnoge države v tem pogledu prevzeti naš način.

V naši državi verujemo v svobodo, v svobodo izražanja, v svobodo vesti in v parlament, v katerem se izraža zdravo nasprotje različnih mnenj. Ne dovoljujemo pa, da bi nas naši spori preprečevali pri sodelovanju za splošno blaginjo.

Vrnili smo se v redno politično življenje z vlado in opozicijo. Prepričan pa sem, da ne bomo naukov te vojne nikdar pozabili.

Vojni napori

Attlee je dejal, da je v prvi vrsti najvažnejše zadovoljivo in hitro povečanje izvoza.

Dodal je: «Naša trdna želja je, da bo naša država zmožna v najkrajšem času pokazati neodvisno gospodarsko delovnost. Na ta način bo postala gospodarica svoje lastne politične pa tudi gospodarske usode». Attlee je izjavil, da je važno, da Velika Britanija in ves svet pozna obsežnost britanskih priprav proti Japonski. «Naše sile — je dejal — so uničile v Burmi 10 japonskih divizij, ki so štele 130.000 mož; potem so se pripravljale, da napredujejo v Siam».

«Ekspedicijski zbor, ki šteje 250.000 mož, zbranih iz najrazličnejših krajev Britanskega imperija, se je pripravljal za osvoboditev Malake in Singapurja, da bi tako dobil krajšo pot do Pacifika, kar bi privedlo do neprecenljivih koristi za vse zavezniške sile, ki so delovale na tem področju».

«Na jugozahodnem Pacifiku je bilo šest avstralskih divizij, v teku pa so bile priprave za sestavo zbora, sestavljenega iz Avstralcev, Kanadčanov, Novozelandcev in Angležev».

«Kraljevo letalstvo je poslalo v borbo 177 bojnih eskadrilj. Na Pacifiku smo mornarico povečali tako, da je dosegla 540 ladij vseh vrst. Med njimi so bile 4 bojne ladje, 11 velikih letalonosilk, 18 spremljevalnih ladij in 7 brodovij torpedovk. Med drugim pa je treba vzeti v račun tudi britansko mornarico v Vzhodni Indiji. Na vsem tem predelu so cesarske sile in sile britanske skupnosti dosegle približno 3.500.000 mož, od katerih jih je približno 1.740.000 prispelo iz Velike Britanije».

«Attlee je zatrdil, da je v teh dneh, ko ljudstvo preučuje predloge, ki bi dovoljevali mirno skupno življenje in hodili skupno z napredkom, britanska skupnost in imperij koristen primer svemu svetu. Od Westminsterske ustave, ki pravno temelji na osnovah enakosti med Veliko Britanijo in dominioni, se je razvoj počenši z britansko skupnostjo in britanskim imperijem nadaljeval.

Po pregledu položaja v Burmi Indiji, na Ceylonu in v drugih delih britanskega imperija je Attlee z ozirom na ustavni razvoj v teh predelih dejal:

Ustavnega razvoja niso ovirale britanske želje po gospodovanju, ampak nezmožnost različnih skupnosti, da bi si pridobile primerno zaupanje. Čut za razumevanje in strpnost se širi zelo počasi. Dokler ga ni, svoboda in demokracija ne moreta uspevati.

«Na to podrobnost polagam posebno važnost, ker je načelo razumevanja osnova za mir. Podpiramo takšno ureditev sveta, na

CLEMENT ATTLEE

podlagi katere bi mogli mali in veliki narodi živeti varno in v miru. Zagovarjamo takšen svet, na katerem bodo spoštovali zakone. Hočemo svet, ki bo urejen na socialni pravičnosti. Glavno vprašanje, pred katerim danes stojimo, je uresničenje teh naših želja. Če danes pogledamo po svetu, vidimo povsod žalostne učinke dveh velikih slabosti: strahu in želje po gospodovanju.

V organizaciji Združenih narodov in v njeni tesni povezanosti, posebno pa v zvezi med Veliko Britanijo, Združenimi državami in Sovjetsko zvezo vidimo edini temelj miru.

Obisk v Združenih državah

O svojem obisku v Združenih državah je Attlee dejal: «Prepričan sem, da me bodo spremljale vaše želje, da bi ugodno končali naše razgovore in da bi služili okrepitvi vedno tesnejših vezi prijateljstva in sodelovanja, ki družijo naši dve državi ter tako pripomogli tudi k tesnejši zvezi med vsemi narodi. Verujem, da bom tolmačil vašo željo, ko bom izrazil predsedniku Trumanu polno odobravanje njegovega zadnjega govora in naš prisrčni pristanek na 12 točk, ki jih je postavil kot temelj ameriške politike.

S posebnim veseljem sprejemamo zagotovilo, da bodo Združene države nadaljevale z aktivnim sodelovanjem pri mednarodnih zadevah. Glavni namen mojega obiska pri Trumanu je, da z njim in z Mackenzie Kingom razpravljam o svetovnih vprašanjih pod vidikom — in to strahotnim vidikom — odkritja atomske sile.

Ne verjamem, da bi se večina našega ljudstva zavedala, kaj to za svet pomeni. Ne verjamem, da bi ljudstvo razumelo, do kakšne mere moramo spremeniti naše ideje. Videli smo še, kakšni so učinki atomske bombe. Ne moremo biti trdno prepričani, da znanost na področju vojne industrije ne bi mogla izumiti še strahotnejšega orožja. Vprašanje, ki se ga moramo danes lotiti, ni toliko vprašanje nadzorstva nad novo silo razdejanja, ki jo je dala znanost svetu, marveč vprašanje, kakšna svetovna organizacija je potrebna na svetu, kjer lahko nekaj bomb uniči velika mesta, ki jih je človeštvo s trudom v stoletjih ustvarilo. Mislim, da se moramo zavedati, da se bo razbesnelo nad našo civilizacijo strahotno razdejanje, ako ne bomo dosegli drugačne oblike človeških odnošajev, kakor so se uveljavili v prejšnjih stoletjih.

Boljše življenje

Če pomislimo na možnost take katastrofe, kako malenkostni se nam zdijo vzroki, ki so v preteklosti povzročali vojne med narodi. Nikaka želja po zavojevanju, nikak grandiozni sen po gospodovanju nima danes niti najmanjšega pomena v primeri s to nevarnostjo. Moramo se torej združiti z vsemi narodi in najti način, da bomo mogli skupno živeti v miru. Upam, da bo prišel dan, ko bo ostal le še spomin na opustoševalne vojne, kakor je ostal le še spomin na kugo v Londonu.

Upam, da bodo narodi v bodočnosti pristali na pogoje, ki bodo omogočili stotinam milijonov ljudi življenje na tem majhnem planetu, in sicer življenje v miru, brez ponavljajočih se vojn, ki so bile druga za drugo bolj pogubonosne. Ljudem je treba vsaditi v srce temelje novega svetovnega reda.

«V ta namen bova šla s sir Johnom Andersonem v Ameriko. S predsednikom Trumanom in kanadskim ministrskim predsednikom bi rad govoril o najboljšem načinu, kako naj rešimo človeka prikazni strahu, ki mu danes grozi. Skupno z njima bi rad videl, kako je mogoče uresničiti naše skupne ideale miru, svobode, strpnosti in gospodarske blaginje.

Želim si svet, ki bi zagotovil rešitev preprostega človeka. V teh časih, ko nam je dala znanost v roke takšna sredstva, bi nadaljevanje vojne in z njo zvezana beda morala dovesti do propada morale človeštva. Vsi se še spominjamo na ono noč, ko je bilo to naše mesto plen plamenov, ko je ogenj uničeval naša stanovanja, naše trgovine, urade in tovarne. Prišel je dan, ko so ljudje videli, kako se je naša velika katedrala sv. Pavla mirno dvigala nad ruševinami. Zdi se mi, da je to simbol. Med razdejanjem in katastrofami teh vojnih let so še vendar ostale nepokvarjene tiste večne resnice, od katerih je odvisen naš obstoj.

Teh odločilnih vprašanj se hočem lotiti ne s polno malosrčno dušo, marveč s trdnim sklepom, da bi mogel doseči kaj dobrega za svoje sodržavljane, pri tem pa me bodo navdajala tri glavna načela: vera, upanje in najvzvišenejša med vsemi, ljubezen».

V odgovor na interpelacijo konservativca Donnerja, ki je zahteval pojasnilo, koliko nemških znanstvenikov je bilo zaposlenih pri atomskih raziskovanjih na otoku Bornholm in ali so uničili laboratorije, je ministrski predsednik Attlee odgovoril: «Nemci niso delali nikakih znanstvenih poiskusov na atomskem področju». Ker je Donner vztrajal pri svojem vprašanju in zatrjeval, da je bilo večkrat čuti vesti o nemških znanstvenikih na Bornholmu, je Attlee odgovoril: «Vi imate lahko poročila, meni pa so znana dejstva».

V neki drugi intepelaciji, s katero se je eden izmed poslancev obrnil na podtajnika zunanjega ministrstva Hecktorja McNeila, in hotel vedeti, če so se o zasedbi otoka s strani sovjetskih čet sporazumeli na konferenci v Potsdamu, mu je podtajnik odgovoril: «Ne. O tem vprašanju na konferenci v Potsdamu niso razpravljali».

V Veliko Britanijo je prispel novi turški poslanik Kuvad Acikalim. V dobro poučenih krogih trdijo, da bo imel njegov prvi korak namen ugotoviti stališče Velike Britanije do ameriške note o preureditvi pogodbe, ki je bila podpisana v Montreuxu. Uradni krogi trdijo, da britanska vlada o tej zadevi še ni poslala v Ankaro nobene note.

Namestnik zunanjega ministra James C. Dunn, ki je prispel na krovu «Queen Mary» v London, je izjavil, da se bodo zunanji ministri petih velikih sil sestali čez en mesec.

Britanski demanti

Kot poroča «Associated Press», so iz urada ministrskega predsednika Attleeja z ozirom na vesti o Stalinovi soudeležbi pri razgovorih med Trumanom in Attleejem objavili, da v kolikor je v Londonu znano, te vesti niso resnične.

Spopad v Bukarešti

Bukarešta, 10. novembra

O četrtkovih spopadih, ki so se dogodili ob priliki rojstnega dne romunskega kralja Mihaela pred kraljevsko palačo, poročajo, da je bilo zaradi streljanja poškodovanih in zaženih več avtomobilov. Demonstranti so v velikem številu potrgali z zidov komunistične manifeste. Število demonstrantov, ki so se kljub vladni prepovedi zbrali na tergu pred kraljevsko palačo, cenijo na okrog 50.000. Neki dopisnik javlja, da so se spopadi začeli, ko so se na trg s tovornimi avtomobili pripeljali komunisti, ki so skušali razgnati množico.

Predsednik zavezniške nadzorstvene komisije v Bukarešti general Susajkov je ukazal romunskim četam, ki so stražile kraljevsko palačo, naj prenehajo streljati. Na ta način je zaključil krvavi spopad med komunisti in demonstranti, ki je trajal šest ur.

Smrt feldmaršala Mackensena

London, 10. novembra

Britanske vojaške oblasti so včeraj objavile smrt feldmaršala Avgusta von Mackensena, nemškega poveljnika na vzhodni fronti v prvi svetovni vojni. Feldmaršal je umrl v četrtek zvečer na svojem posestvu v bližini Celle (Nemčija) v starosti 96 let.

Von Mackensen, bivši polkovnik znanih «Huzarjev smrti», je bil eden izmed «Kaiserjevih» zaupnikov in njegov vojaški svetovalec. Bil je eden izmed najvišjih poveljnikov konjenice v zgodovini nemške vojske.

Že od prvih začetkov pokreta je Hitlerjev prijatelj. Ob priliki njepripadal nacistični stranki. Bil je gove 90 letnice, ga je Hitler obiskal na njegovem posestvu, ki mu ga je daroval.

Von Mackensen, poveljnik cesarskih čet na vzhodni fronti v prvi svetovni vojni, se je že leta 1937 bavil z idejo nove vojne proti Sovjetski zvezi.

ODLOŽITEV SESTAVE FRANCOSKE VLADE

Preložitev volitev predsednika vlade na prihodnji torek
Socialist Gouin novi predsednik narodne skupščine

Pariz, 10. novembra

Francoska ustavodajna zbornica, ki bi morala včeraj izvoliti novega predsednika francoske vlade, je sklenila s 359 proti 50 glasovom, preložiti izvolitev na prihodnji torek. Komunisti so se vzdržali glasovanja. Vzrok za preložitev je pojav novih težkoč v razvoju političnega položaja v zadnjih štirindvajsetih urah, ki so popolnoma spremenile prvotni politični načrt. General de Gaulle je odločno odklonil dati kakršno koli obljubo, da bo sprejel predloženi načrt treh glavnih strank.

Novi predsednik zbornice

Agencija «United Press» poroča, da je ustavodajna skupščina izvolila za predsednika francoske poslanske zbornice socialista Felixa Gouina.

Ustavodajna skupščina bo v torek izvolila novega predsednika vlade, ki bo pooblaščen pripraviti v prihodnjih sedmih mesecih novo ustavo francoske republike.

Gouin je bil edini kandidat zbornice na predsedniško mesto. Od osvoboditve je bil predsednik posvetovalne komisije v začasni vladi generala de Gaulla. Izvolili so tudi 5 podpredsednikov, od tega enega desničarskega republikanca, dva komunista in dva od napredne katoliške stranke.

Kongres društva „Francija-Sovjetska zveza"

Pariški odbor društva za prijateljske odnošaje med Francijo in Sovjetsko zvezo je imel ta teden svoj prvi kongres, ki so se ga udeležile odlične osebnosti francoskega znanstvenega sveta, predstavniki industrijskih družb in kulturnih ustanov v Parizu.

V poročilu o delu društva je glavni tajnik pariškega odbora Poulton v dolgem govoru slavil prispevek Sovjetske zveze k zmagi nad Hitlerjevo Nemčijo ter se zavzemal za čim tesnejše stike med Francijo in Sovjetsko zvezo.

Potem je prof. Abel govoril o svojih vtisih s potovanja v Moskvo, kjer je bil navzoč pri proslavi jubileja Sovjetske znanstvene akademije ter izrazil hvaležnost Francije sovjetskemu narodu, ki je nosil glavno težo vojne proti hitlerjevski Nemčiji.

Prefekt seinskega okraja Flouret je v svojem govoru poudaril, da tako Parižani kot ves francoski narod vedo, da je bila naloga zaveznških čet, ki so se izkrcale na francoski obali, zelo olajšana z dejstvom, da je Rdeča armada na vzhodu zaposlila preko 200 nemških divizij.

Sovjetsko-francoski razgovori o Porenju

London, 10. novembra

Načelnik gospodarskega oddelka francoskega zunanjega ministrstva M. Martin bo prihodnji teden odpotoval v Moskvo, kjer bo razpravljal o francoski spomenici o Porurju in Porenju, ki so jo že preteklega septembra predložili Svetu zunanjih ministrov v Londonu.

Angleško-francoski razgovori o tem vprašanju so že bili.

Nadzorstvene komisije pri grških volitvah

Atene, 10. novembra

Grški ministrski predsednik Kanellopoulos je izjavil, da je njegova vlada prosila, naj pošljejo Britanija, Amerika in Francija nadzorstvene komisije za volitve. Takšne komisije, je dodal ministrski predsednik, bodo olajšale priprave za volitve.

ZAPISKI

SOCIALNI TEMELJI ANGLEŠKIH VOJNIH NAPOROV

Major Edvard Astley, častnik angleške oborožene sile in bivši zavezniški ravnatelj radijskih postaj v Milanu in Firenzi, je vnet proučevalec zgodovinskih in političnih problemov. V Firenzi, kjer je bil okoli devet mesecev, je imel zelo uspela predavanja o sodobnih problemih Velike Britanije in Združenih držav, bodisi na vseučilišču, na sestankih raznih političnih strank in prosvetnih krožkov, bodisi o priliki številnih govorov na radijskih oddajah, ki jih je ponovil pozneje tudi Milanu. Povabili so ga pred časom tudi k mikrofonu tržaške radijske postaje na vrsto razgovorov o političnem položaju Velike Britanije. Vsebino teh razgovorov vam bomo podali v našem listu.

I.

Preden je pričel govoriti o življenju v Angliji med vojno, je major Astley imel za potrebno, da se kratko in pregledno dotakne neposrednih dejstev, ki so obeležavala politični in socialni položaj v njegovi domovini v letih pred sedanjim vojnim spopadom:

Na vprašanje, kaj je bilo v tisti dobi značilno za razpoloženje angleškega ljudstva, je odgovoril, da je to bila trdna volja za ohranitev miru, ki je dosegla svoj vrhunec v desetletju od leta 1930. do 1939., ko je prišlo do monakovskega dogovora. Ta fanatična odločnost živeti v miru je prispevala največ k temu, da je bilo angleško ljudstvo duševno pripravljeno sprejeti tisti nesrečni pakt meseca septembra leta 1938. Toda Hitler je slabo presodil to voljo. Sodil jo je kot slabost in jo imel za zunanji znak notranjega propada. Ni razumel niti visokega socialnega nagiba, ki je dovedel do nje, niti ogromne moralne sile, ki je bila nje osnova. — Ta volja za ohranitev miru je imela neposreden vpliv na politični razvoj. Volitve v Angliji leta 1935. in zadnje pred dvema mesecema, nudijo najboljši dokaz za to. Nekoliko časa pred volitvami je organizirala Zveza za Društvo narodov v Angliji ljudsko glasovanje za mir in, čeprav so to gibanje vodili precej nesmotrno, je ogromna večina ljudstva glasovala za mir, kar je zadostovalo za vpliv na odločitve političnih osebnosti. Tako je Baldwin pri volitvah zmagal z obljubo, da bo nadaljeval politiko razoroužitve, s čemer je onemogočil laburistični stranki izjavo, da bi bila ona edina, ki bi aktivno delala za mir.

V naslednjih treh letih je imela najprej Baldwinova in pozneje Chamberlainova vlada — čeprav sta bili zelo dobro poučeni o napredovanju tajnega nemškega oboroževanja — težkoče pri izpolnitvi obljub, ki so jih dale za časa volitev, zaradi potreb obrambe narodnega ozemlja. Posledica tega je bila, da je Velika Britanija stopila v to vojno nepripravljena.

Odgovornost za takšen razvoj bi na prvi pogled mogli naprtiti konservativni stranki, vendar ne smemo pozabiti, da je bila laburistična stranka še večja zagovornica miru za vsako ceno in je še v letih 1937. in 1938., ko je zmagala pri krajevnih volitvah v londonski deželni svet, prepovedala uporabo sportnih igrišč, šol in telovadnic za vojaške vežbe šolskih bataljonov bodočih častnikov in teritorijalne vojske.

Ta doba nam nudi klasičen primer izbire napačnega sredstva za dosego moralnega cilja. V tistem času niso niti politične stranke, niti ljudstva britanskih otokov razumela, da moralno načelo trajnega miru ni dosegljivo, če ni podana možnost mir tudi zagotoviti. Bila je zmota v sredstvih, ne v ciljih, zmota v izvedbi, ne v zasnovi. Menim, da je treba priznati, da je bila naša odločitev in volja za ohranitev miru z moralnega stališča pravilna. Poizkusil bom razložiti vzroke te odločitve in nje moralno silo. Silo, ki nam je omogočila, da smo mogli eno leto sami prenašati ogromno premoč nemške oboroženje in uničiti zli duh nacizma. Eden rezultatov prve svetovne vojne v letih 1914-18 je bil preporod filozofije «človečanskih pravic». Vsi narodi so uvideli, da je treba milijonom bojevnikom priznati opravičenost njihove zahteve po izboljšanju pogojev v boju za vsakdanji kruh. Z oziroma na to smo dosegli v dobi med obema vojnama v Angliji znaten napredek na socialnem področju. Laburistična stranka je prišla na drugo mesto med najvažnejšimi strankami v državi, na mesto liberalne stranke. Navzlic temu, da so stotisoči ljudi izboljšali svoj položaj, je finančna kriza onemogočila vsak izgled na izboljšanje položaja drugih stotisočev, ki so ostali stalno nezaposleni in tako izgubili svoj gmotni in moralni položaj.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Maršal Petain pred sodiščem

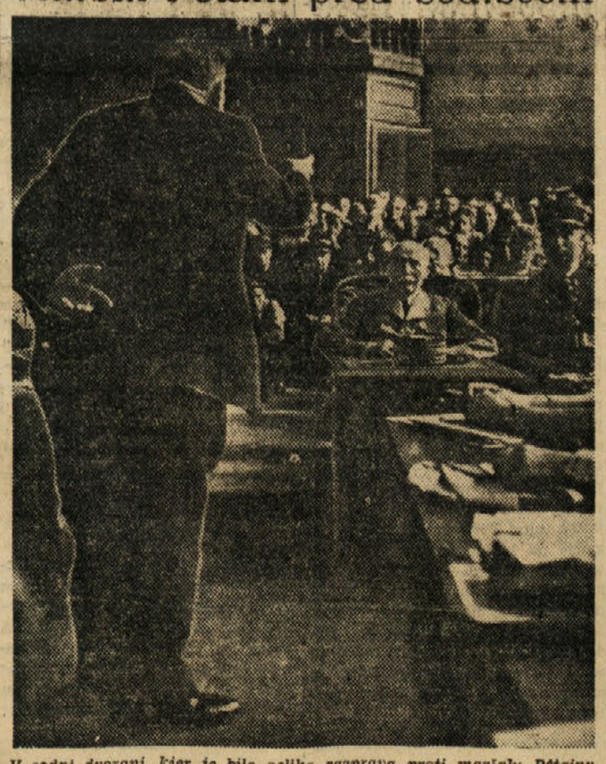

V sodni dvorani, kjer je bila velika razprava proti maršalu Pétainu, voditelju vichyjske Francije, je nastopil kot obremenilna priča tudi Edvard Herriot, bivši večkratni predsednik francoske vlade in vodja francoske radikalno socialistične stranke. Z dvignjenim kazalcem kaže na maršala Pétaina, ki je dovolil, da so ga Nemci odpeljali v koncentracijsko taborišče, iz katerega se je vrnil šele po končani vojski, tako kot številni francoski politiki.

Nova ureditev sveta

Predlogi bivšega guvernerja Minnesote Haralda Stassena o uporabi in nadzorstvu nad atomsko silo ter novih oblikah državnega življenja

New York, 10. novembra

Bivši guverner Minnesote Harold B. Stassen je v četrtek zvečer na vsakoletnem banketu Akademije političnih znanosti v New Yorku izjavil, da mora biti atomska bomba mednarodno nadzorovana.

Za novo svetovno organizacijo

Pripomnil je, da je to zgolj njegovo osebno mnenje, nikakor pa ne vladno. Stassen je nadaljeval: «Le na podlagi mednarodnega nadzorstva nad atomsko bombo bi lahko gradili upanje na trajen mir in napredek. Po mojem mnenju združuje uničujuča moč majhnega dela atoma in njegova strašna sila, ki jo spreča, vse konstruktivne sile človeštva. To veliko odkritje gradi novo pobudo za razvoj nove in višje oblike vladavine v službi človeštva. Znanstveni napredek prometnih sredstev, potovanj in množičnega proizvajanja že služi zbližanju narodov.

Svet bi potreboval vlado na svetovni osnovi že pred atomsko bombo. Zdaj je ta oblika vladanja postala potreba. Govorim o posebnih predlogih zaradi tega, da tisti, ki s tem ne soglašajo, povedo svoje mnenje. Z razgovori pridemo lahko do boljših uspehov.

Oborožena sila Združenih narodov

Po mojem mnenju bi morale Združene države izboljšati čl. 43 listine Združenih narodov, da bi tako zagotovile «Svetu za varnost» pravico in dolžnost graditve in vzdrževanje letalstva Združenih narodov, ki naj bi štelo 5 edinic bombnikov in 10 edinic lovcev. Moštvo bi sestavljali prostovoljci Združenih narodov.

Petino letal ene edinice naj bi upravljali državljani ene države. Te sile naj bi bile razmeščene na petih različnih oporiščih, financirali pa naj bi jih s taksami, ki bi bile dodane pri mednarodnih potovanjih.

Združene države naj bi opremile te bombniške edinice s petimi atomskimi bombami.

Po mojem mnenju bi morale Združene države izboljšati tudi čl. 6 listine Združenih narodov, po katerem ne bi smela nobena država proizvajati atomske bombe. Izdelovanje in posest take bombe bi pomenila zločin proti človeštvu. Sedanja podjetja naj bi izdelala toliko bomb, kolikor jih je potrebnih oboroženim silam za ureditev sveta, nakar naj bi izdelavo bomb prekinila.

Po mojem mnenju naj bi Združene države predlagale Združenim narodom, da bi imel «Svet za varnost» pravico in dolžnost, da ustanovi komisijo, ki bi jo sestavljali slavni učenjaki, ki bi nadzorovali vse države, tudi našo, če se predpisana določila izvršujejo.

Nihče ne bi smel pričeti s proučevanji in raziskovanji na področju atomske bombe, ne da bi prej o tem poročal komisiji za atomsko silo Združenih narodov. Ko bi pa o tem poročal, bi imel pravico svobodno nadaljevati svoja raziskovanja in poročati o uspehih.

Moji predlogi ne odvzemajo narodom njihove suverenosti. Poverili bi le del njihovih vrhovnostnih pravic novi, višji vladi, ki bi imela za višji smoter dobrobit narodov.

Obsežna politika, ki vam jo predočujem, pomeni, da moramo storiti nekaj več, kot je bilo doslej storjenega. To bi bilo učinkovito vanj razpolaga s silami, ki so predvidene po sporazumu.

Predsednik bo z odobritvijo senata lahko imenoval zastopnika Združenih držav v varnostnem svetu.

Načrt zakona bodo predložili senatu. Predsednik komisije Tom Connally, texaški demokrat, ki bo formalno predložil načrt zakona senatu, je izjavil, da upa, da ga bo ta takoj odobril.

Za ohranitev miru

Washington, 10. novembra

Senatna komisija za zunanje zadeve je odobrila načrt, ki pooblašča predsednika, da razpravlja z drugimi člani Sveta svetovne varnosti o številu oboroženih sil, ki jih morajo Združene države imeti za ohranitev miru.

Svet mora odobriti vsak sporazum, ki ga sklene predsednik, predsednik pa lahko brez posvetovanj

Sovjetske in ameriške sile se bodo umaknile iz Češkoslovaške

Praga, 10. novembra

Agencija «United Press» poroča, da je ministrski predsednik Zdenek Fierlinger izjavil v češkoslovaski poslanski zbornici, da sta vladi Združenih držav in Sovjetske zveze sporočili češkoslovaški vladi, da imata namen umakniti svoje vojaške sile iz Češkoslovaške.

Ethridge na poti v Moskvo

Washington, 10. novembra

Javljajo, da je posebni odposlanec ameriškega zunanjega ministra Jamesa F. Byrnesa, Mark Ethridge, dobil dovoljenje sovjetske vlade, da obišče Moskvo zaradi razgovorov s sovjetskimi oblastmi. Zunanji minister Byrnes je pojasnil, da bo verjetno Ethridge v kratkem odpotoval v Moskvo, kjer bo sporočil sovjetskim oblastem nadaljne podrobnosti o svojem poslanstvu in se razgovarjal o splošnem položaju na podlagi ugotovitev ob svojem bivanju na Madžarskem. Po vrnitvi iz Moskve — je dodal Byrnes — bo Ethridge lahko nadaljeval svoja preučevanja o stanju v Bolgariji

Proslava dneva premirja

V nedeljo se bo ves svet spominjal padlih v dveh svetovnih vojnah - Počastitev v Veliki Britaniji in Združenih državah

London, 10. novembra

To leto bodo v Veliki Britaniji prvič po letu 1938 proslavili 11. november kot dan premirja. Ob isti priliki bodo počastili spomin padlih v drugi svetovni vojni.

V svetovni vojni 1914/18 je padlo v bojih okrog 1,100.000 vojakov. Osem sto dvajset tisoč jih je pripadalo vojski Združenega kraljestva. Po najnovejših objavljenih številkah znaša število vojakov britanskega imperija, ki so padli, ali pa so pogrešani v tej vojni 435.000. Več kot 290.000 jih pripada vojski Združenega kraljestva.

Večina padlih britanskih vojakov je pokopana v tuji zemlji. Komisija za vojna pokopališča, ki so jo ustanovile leta 1917 britanska vlada in vlade dominionov, mora skrbeti za njihove grobove. Ta komisija, pa ne bo pooblaščena za prevoz trupel vojakov, ki so padli na raznih vojnih pozoriščih.

Težkoče, ki bi jih morali premostiti zdaj, bi bile mnogo težje kot v letih 1914/18, ker so grobovi britanskih vojakov zdaj razkropljeni po Novi Gvineji, Borneu, Maleziji, Burmi, južni Afriki, Grčiji, Kreti, Italiji in drugih državah zahodne Evrope. Delo te komisije olajšuje plemenita pomoč zaveznikov.

Francija je že dovolila stalno uporabo zemlje, ki je potrebna za britanska pokopališča. Njenemu vzgledu so sledile vlade Belgije, Italije, Grčije, Egipta in Palestine.

Grobovi na teh pokopališčih bodo vsi enaki, ker so vsi enako žrtvovali svoja življenja.

Dan premirja bodo proslavili tudi v Združenih državah. V Beli hiši se objavili proglas predsednika Trumana, ki določa 11. november kot «dan premirja» in vabi ameriško ljudstvo, naj se ta dan spominja junaštva in žrtev onih Amerikanov, ki so pripomogli k dosegi zmage l. 1918 in ki so se posvetili delu za dosego trajnega miru med narodi sveta. Ta dan bodo na vseh vladnih poslopjih razobesili zastave

KONFERENCA ZA VOJNO ODŠKODNINO

Sedemnajst zastopstev Združenih narodov bo razpravljalo o oblikah in višini odškodnine, ki jo bodo morale plačati premagane države
Ustanovitev stalnega urada

Pariz, 10. novembra

V četrtek se je začela v Parizu v Luxemburški palači konferenca za vojno odškodnino, ki se je udeležuje 17 držav Združenih narodov. Zahteve, ki so jih vložile razne države glede vojnih odškodnin za škodo, ki so jo utrpele med vojno, bodo predložili takoj na prvi seji.

Glavno vprašanje, o katerem bodo razpravljali na konferenci je, kaj bo treba Nemčiji pustiti za njene lastne potrebe.

Sovjetska zveza, ki je že vložila posebne zahteve glede določenega nemškega imetja na vzhodnem področju, ki znaša četrtino tega, kar so določili na potsdamski konferenci, se konference v Parizu ne bo udeležila. Tudi Poljska, ki bo dobila svoj delež vojne odškodnine od Sovjetske zveze, na konferenci ne bo navzoča.

Preračun vojnih odškodnin bodo sestavili v ameriških dolarjih, in sicer po vrednosti, ki ga je imel leta 1938 ter po naslednjih štirih glavnih skupinah:

1) škode na premičninah in nepremičninah; tu so vštete vojaške naprave, pristanišča, tovarne, prevozna sredstva in železnice;

2) izgubljene delovne ure;

3) izdatki za vojni preračun;

4) velike finančne izgube zaradi zasedbe.

Kot domnevajo, bodo razgovori trajali najmanj 1 mesec.

«International New Service» poroča, da je neki uradnik francoskega zunanjega ministrstva izjavil, da bo konferenca ustanovila v Parizu stalni urad za vojno odškodnino. Imenovani urad bo določil odstotke vojne odškodnine vsaki državi, toda te odločitve bodo predložili v odobritev Zavezniškemu nadzorstvenemu svetu v Parizu. Prvi sestanek strokovnjakov konference je bil včeraj popoldne.

ŽENSKI KOTIČEK

Kaj pristoja mladim dekletom?

Pred nedavnim sem na ulici hodila za gručo mladih jantov in poslušala opazke, ki so jih delali o dekletu pred seboj. «Saj bi bila čedna, če ne bi imela na sebi te vreče», je dejal prvi in pri tem mislil na dolgi jopič dekletovega kostuma. In res se dolgi brezoblični jopiči, kakršni so bili zadnja leta v modi, ni prav nič podajal mladi postavi. Kostumi bolj mehkega kroja in v lepih barvah ter s kratkim jopičem so mnogo primernejši — saj lahko prenaredite tudi stari. Okrasite ga lahko še z lepimi gumbi in pasom ali posrečenim okraskom na reverjih.

Strogo «klasično» ni za mlade obraze; zanje je: mehki bariun, beli ovratniki, lahke bluze, karirana krila in cela vrsta pulovrov, ki jih dekleta z veseljem sama napletejo. Iz iste volne, kot je pulover, lahko pa mrzle zimske dneve napletejo še nogavice, rokavice in čepico.

Dekle se naj ne oblači v čipke in neenostavno krojene obleke, ker je mladost že sama po sebi lepa in bi jo le pokvarila s takšnim »šemljenjem«. Saj bodo še prehitro prišla leta, ko bo to delala zato, da izgledala mlajša. Njeno geslo naj bo «športno, enostavno in ljubko».

Tudi prekratka krila niso za komaj dorasla dekleta znak okusa. Kar poglejte za dekletom, ki ima krilo nad koleni in po možnosti visoke pete. Mislim, da nad tem pogledom ne boste posebno navdušeni.

Tako sem prišla še do vprašanja visokih pet. Zvečer in za ples so gotovo prav lepe. Za šolo, urad in izlete so pa prikladni le športni čevlji z nizko peto. Manj občutljivi in trpežnejši so in tudi noge se pri hoji manj utrudijo.

Kaj pa klobuk? Za moj okus so najlepši okras glave in mladega dekliškega obraza, črni ali zlati dolgi kodri, nečimrne klobučke z vrtovi in ptiči pustite. Če že hočete nositi klobuk, izbirajte mladostne oblike.

Kadar izpopolnjujete garderobo, vedno mislite na ono, kar že imate in glejte, da bo skladno v barvi in kroju. Tako boste za manjši denar vedno dobro in okusno oblečeni.

Skopulja z nogavico

Pravijo, da skopulje spravljajo denar v starih nogavicah in jih devajo pod vzglavje. Zato vam bom povedala praktično zamisel takšne skopulje. Na zgornjem koncu, kjer je nogavica močnejša in dvojno pletena, si je prišila košček blaga — izrezan iz stare nogavice — kot žep, ki ga zapira s tanko patentno zadrgo ali patentnim gumbom. V tem žepu nosi rezervni denar, če gre na pot s kolesom ali kamionom. Na zamisel je prišla, ko so ji pred nedavnim na potovanju ukradli ročno torbico z vsem imetjem. Odkar ga shranjuje v nogavici, se ji tega ni treba bati.

Za kuharice

Morebiti imate jajca v prahu, pa se vam nobena jed z njimi ne posreči. Če jih pravilno pripravite, bo jed prav tako hranilna in okusna kakor iz svežih jajc. Shranjujte jih vedno v dobro zaprti posodi najboljše stekleni, ker se na zraku pokvarijo in dobijo neprijeten okus.

Omleta: Vzemite 2 do 3 nevrhnate žlice praška na osebo ter razdrobite kepice ali pa pretlačite skozi sito. Na žlico praška dodajte 2 žlici vode, kar odgovarja 1 svežemu jajcu. Najprej dodajte eno samo žlico vode in dobro mešajte, nato med mešanjem dodajte še drugo žlico vode in temeljito stepajte, da postane zmes povsem gladka. Pustite počivati nekaj časa. Medtem razbelite žlico masti in hitro vlijte zmes na vrelo mast. Omleta mora biti pečena približno v 1 minuti. Med kuho ji dvignite z nožem robove in ko je pečena, jo zvijte na topel krožnik.

Pravtako razmešate jajca za palačinke ali praženec in nato pripravite testo kakor s svežimi.

Celo vanilijevo kremo lahko pripravite s takšnim praškom. Razmešajte jajca kakor za omleto, primešajte žlico sladkorja in dodajte skodelico mleka ter stepajte nad plamenom, da se zgosti. Še dokler je toplo, primešajte žličko vanilijevega sladkorja ali kakava, napolnite skodelice in postavite na hladno.

ZANIMIVOSTI

Presednik ameriškega odbora za vojno mobilizacijo, Harley M. Milgore, je izjavil, da so med vojno dosegli 2.300 izrazličnih popolnitev ter tehničnih izumov. Tako so odprli pot novim industrijam, novi uporabi materiala in novim izumom za zvišanje blaginje človeštva. Mnogo teh izumov bodo uporabili pri bodoči gradnji stanovanjskih hiš. Takšne hiše bodo imele fluorescenčno razsvetljavo, elektronske toplomere, ki bodo avtomatično uravnavali toploto stanovanjskih prostorov na zaželeno toploto, okna bodo iz toplotesnega stekla, kar bo prihranilo dosedanjo 50% izgubo temperature v stanovanjskih prostorih; izdatke za kurjavo bodo zmanjšali za 50 odstotkov. V oblačilni industriji so novost obleke, ki ne uskočijo pri pranju, hlače s stalnim robom, nalivno pero s črnilom za dve leti, ki je že na tržišču. Žene bodo dobile nogavice, ki ne bodo izgubljale zank. Damske obleke bodo tkali iz barvanih steklenih nitk ali aluminija. Likali jih bodo na azbestnih ploščah, da se ne bi osmodile. Vse to je uspeh iznajdb in izpopolnitev, ki so jih dosegli v času vojne in jih bodo zdaj uporabili za blaginjo v miru.

* * *

Iz Beljasta na Severnem Irskem je nedavno odplula stara ladja z zelo nevarnim tovorom: 8.000 tonami plinskih bomb, ki jih v tej vojni na srečo niso uporabili. Potopiti nameravajo še 90.000 ton tega nevarnega orožja. Nekateri predlagajo, da bi pline rajši porabili v industrijske namene.

KULTURA

Slikarska razstava

AVGUSTA ČERNIGOJA

Na praznik Vseh svetnikov je znani slikar Avgust Černigoj po daljšem odmoru v Trstu, Viale 20 Settembre v umetniški galeriji odprl svojo razstavo. Predstavil se nam je v novi luči. To je za slovenski Trst pomemben kulturni dogodek.

Slikarja Avgusta Černigoja, iskalca lepote in nove luči, poznamo še iz predvojne dobe, ki bi jo lahko mirno označili kot dobo skrajnega individualizma ali bolje kipečo kaotično dobo. V tem času njegovega umetniškega razvoja je bil v največjem zanosu ustvarjalnega delovanja kot edini zastopnik konstruktivizma pri nas. Geslo te umetniške struje je bilo: Vse je le konstrukcija, vsebina je odveč! Slikar tedaj ni bil več slikar v tradicionalnem smislu, kakor smo ga navadno videli s čopičem in paleto v roki, temveč graditelj, ki je kot neko čudo svoje domiselnije iz raznih elementov in snovi sestavljal novo izvirno delo. Vse tiste struje, ki so bile na velikih svetovnih kulturnih središčih Pariza, Monakovega, Prage, Milana in drugod, velika moda, niso pri nas našle ugodnih tal, zato so se kmalu preživele. Klic novejšega časa je bila nova stvarnost, ki je zahtevala od umetnika streznjenje z realnim pogledom na svet in življenje. Za umetnika so nastopili novi problemi in nove zahteve.

Po tej dobi najdemo Černigoja spet s paleto in čopičem v roki.

Danes vidimo Černigoja po dolgi poti njegovega umetniškega razvoja še vedno kot bojevnika, neugnanega, temperamentnega umetnika, ki se neprestano izživlja na torišču prave slikarske problematike. Povsod je iznajdljiv in nov: nikjer se ne ponavlja. Kakor je kot človek južnjaško živahen, tako so tudi njegove slike dosledni odsev njegovega značaja.

Izbor slik na razstavi je posrečen prav tako tudi razmestitev, kar je zelo važno za obiskovalca, kakor za vrednote slik samih, ker tako pride vsako delo do svojega pravilnega izraza. Razstavljene oljnate slike, 26 po številu srednje velikosti, so nadpovprečne umetniške vrednosti in se medsebojno harmonično uravnovešajo.

Razstava ima posebno obeležje: Pivka, slovenska zemlja. Takoj spoznaš nizko zeleno gričevje Knežaka, Bača in tamošnje kmetsko slovensko okolje. Tu je Černigoj dozorel v dobrega pokrajinarja — kolorista z izvrstnim okusom. Njegovi interieri in krajine so najizrazitejše in najbolj umetniško dognane. Po svojem konceptu in izvedbi v širokih ploskvah ter njegova značilna tri do štiribarvna lestvica mu dajejo značaj sodobnega slikarja zahodne Evrope. To so sadovi njegovega neumornega dela, zlasti pa je v teh delih videti odsev cerkvenega slikarstva, kjer je uspešno deloval in se uveljavil. Na tem polju je razvil svoje umetniške sposobnosti v figuralnih kompozicijah do zavidljive stopnje.

Za ponazoritev njegovih slik v Knežaku, Baču in Drežnici je razstavil tudi več primerkov fotografij. Tu je ponovno izpričal velik talent in smisel za organično vključitev stenskega slikarstva v arhitektonsko dispozicijo.

Za razstavo je izdal okusen seznam slik, na katerem je reprodukcija njegove slike «Milje pri Trstu» in opis njegovega umetniškega udejstvovanja.

Černigojeva razstava vsekakor zasluži, da si jo ogleda vsak umetniško čuteč Slovenec.

Francè Gorše

Novi slovenski humoristični list

V Trstu je izšla prva številka novega slovenskega humorističnega lista «Piš' me v uho!». S tem je izpolnjena vrzel, ki so jo primorski Slovenci dolga leta občutili.

Novi list ima to prednost, da po videzu prve številke ne bo objavljal in se ne bo bavil z političnim humorjem strankarskega značaja. V svojem uvodu pravi, da bo skrbel «Piš' me v uho!» s svojimi skromnimi močmi za dobro voljo, katero v današnjih časih zelo pogrešamo. Skušal bo čitateljem odvzeti težave življenja in jim odpoditi skrbi. List, ki je opremljen s čednimi risbami, ima nekaj prav posrečenih smešnic. Res je, da se listu še poznajo nekatere začetniške napake, o katerih pa upamo, da bodo že v prihodnjih številkah odpravljene. Primorski Slovenci, ki so prvo številko z zanimanjem sprejeli, so dobili zabavni list, ki ga bodo z užitkom prebirali.

«Piš' me v uho!» bo izhajal vsakega prvega in petnajstega v mesecu in je naprodaj v vseh trafikah. Posamezni izvod stane 6 lir.

V zasedeni Nemčiji

OBISK NOVINARJEV v židovskem taborišču

Ameriški dopisniki, ki so obiskali židovsko taborišče v Feldafingu na ameriškem zasedbenem področju v Nemčiji, sporočajo, da so razmere v taborišču mnogo boljše, kot jih je opisal novinar Harrison v svojem poročilu, ki ga je poslal pred nedavnim ameriškim in angleškim listom.

Dopisniki so se odločili za obisk tega taborišča pri Monakovem, ker so splošno menili, da so razmere v židovskih taboriščih na tem področju mnogo slabše, kot v kakršnem koli drugem kraju ameriškega zasedbenega področja.

Dopisnik «United Press» opisuje svoj obisk takole: «Med mojim kratkim obiskom v taborišču sem ugotovil, da Židje niso zadovoljni, četudi njih razmere niso slabe. Živijo v skupnih stanovanjih, toda ne tako tesno, da bi škodovalo zdravju. Vsekakor skušajo izboljšati njihove življenske pogoje pred nastopom zime. Čeprav njihova hrana ni po kakovosti najboljša, predstavlja dnevni obrok hrane 2600 kalorij, to je dvakrat toliko, kot prejemajo povprečno Nemci. V taborišču imajo vso potrebno zdravniško nego in stotine od njih je že okrevalo od posledic koncentracijskih taborišč. Približno 20 odstotkov prebivalcev taborišča boluje na raznih oblikah jetike. V taborišču je 4.300 oseb.

Večina teh Židov živi v neudobnih stanovanjih, toda dobro zaščitenih pred mrazom. V nekaterih večjih sobah biva po 12 oseb, ki spe v zasilnih posteljah. Druge velike sobe, ki so jih preuredili v skupne spalnice, služijo za bivanje skupinam štiridesetih oseb, kar pa vkljub temu ne nasprotuje zdravstvenim načelom.

Obisk v taborišču so najavili samo dve uri pred našim prihodom, da ne bi mogli ničesar izboljšati, kar bi dalo taborišču drugačen videz. To taborišče je izbrala skupina časnikarjev, katerim je dajal vsa potrebna pojasnila general Walter B. Smith, načelnik glavnega stana generala Eisenhowerja v Frankfurtu ob Meni. Smith je dal novinarjem na razpolago svoje osebno letalo, da bi mogli najhitreje izvršiti pregled «najslabših taborišč» na ameriškem zasedbenem področju.

Na vprašanje časnikarjev o stanju v taborišču, je rabin Ezekiel Rutner kratko izjavil: «Živimo v taborišču, kar ne moremo imenovati pravi dom. Upamo, da nam bo kulturni svet odprl vrata in nam dal možnost živeti skupno in v miru na katerem koli kraju tega sveta. V tem upanju se skušamo prilagoditi življenskim razmeram v tem kraju, kjer se prilike iz dneva v dan boljšajo.»

TRŽAŠKA KRONIKA

Izplačila partizanom

Zavezniška vojaška uprava želi pojasniti, da izplačuje neposredne denarne podpore partizanom in njihovim svojcem samo prebivalcem tistega dela Julijske krajine, ki je pod angloameriško zasedbo. Glavni stan Zavezniške vojaške uprave v Trstu ne bo izplačeval podpor prebivalcem cone «B».

Poročali smo že, da so oblasti pozvale voditelje bivših rodoljubnih organizacij, da predložijo sezname oseb, ki so se borile pod njihovim vodstvom. Podpore bodo izplačali tistim, ki bodo predložili potrebne dokumente v dokaz istovetnosti; partizani, ki živijo v Trstu in so se borili izven tržaškega področja, bodo dobili demobilizacijske nagrade. Ko bodo sestavljeni tržaški seznami, bodo dobili izplačila tudi partizani tega področja.

Začetek pouka na slovenskih srednjih šolah

Na vseh slovenskih srednjih šolah v Trstu se prične redni pouk v ponedeljek dne 12. novembra, v ulici Corsica 11/II. po sledečem razporedu:

I., II. in III. razred nižje gimnazije ob 9. uri, vsi razredi višje realne gimnazije in trgovske akademije pa popoldne ob 2.30 uri. Učenci naj prinesejo s seboj zvezke, pisalne potrebščine in po možnosti slovenske čitanke.

Slovesen pogreb pobiralcev min

Včeraj dopoldne se je razvil po tržaških ulicas na pokopališče slovesen pogreb treh žrtev svojega poklica: Marina Stella, Silvia Zulla in Domenica Milosa. Vsi trije so umrli na posledicah ran, ki so jih dobili pri eksploziji min na Kolonkovcu. Krste so nosili pokojnikovi tovariši, na začetku sprevoda pa so nosili številne vence, ki so jih poklonili stanovski tovariši, občina, itd.

Poskus ropa v stanovanju pevke Alde Nonijeve

Prav gangsterskih nacinov se poslužujejo zadnji čas tatovi, vlomilci in podobna svojat pri opravljanju svojih nečednih dejanj. Pri tem se ne strašijo ničesar, samo da dosežejo svoj namen. Tako so včeraj zjutraj «obiskali» neznani «novinarji» in «umetniki», v resnici pa predrzni lopovi, stanovanje pevke Alde Nonijeve, u ulici Rapicio 8. Ker lastnice ni bilo doma, so lopovi po predstavljanju onemogočili gospodinjo in hoteli začeti stikati in brskati po stanovanju. Takrat pa je nastopila še služkinja, ki je začela kričati na pomoč. «Fini» gangsterji so se tega ustrašili in so zbežali po stopnicah praznih rok.

Aretacija pustolovca

Pred nekaj dnevi je Zveza primorskih partizanov dala aretirati pustolovca Emilija Slivarja, ki je hodil po mestu in okolici v uniformi jugoslovanskega častnika (stotnik pol. komisar) s ponarejenimi dokumenti. Izjavljal je, da je pooblaščen za nabiranje prispevkov za partizane ter skušal na različne načine z zvijačami izvabljati od nepoučenih ljudi denar. Vsi oškodovanci, ki so utrpeli skodo, naj isto javijo takoj Zvezi primorskih partizanov na Korzu št. 19 v svrho uvedbe sodnega kazenskega postopka. Samo na ta način se bo onemogočilo nadaljevanje dela takšnih sleparjev, ki hočejo omadeževati čast partizanov. Emilijo Slivar, doma iz Istre, odkoder je zbežal, ni bil nikoli v nobeni partizanski formaciji.

Zadnji fašist...

Mussolinijeva hči Edda Ciano, ki je zaprta na Liparskih otokih in čaka na sodno obravnavo, je nedavno gladko priznala, da je res bila na strani Nemčije v tej vojni. Dodala je še: «Zdi se mi, da sem zadnji človek na svetu, ki še priznа, da je bil nekoč fašist.»

SPLOŠNI UKAZ ŠT. 29 ZVU

Nove določbe za prehod čez zahodno mejo Julijske krajine

Zavezniska vojaška uprava je preklicala vse prejšnje določbe o omejitvah za prehod čez zahodno mejo Julijske krajine.

Osebe, ki bivajo v Julijski krajini na področju 5 kilometrov od meje, lahko zdaj prekoračijo mejo v razdalji petih kilometrov onstran meje brez propustnice. Vse druge osebe morajo prositi za propustnico. Podrobnosti, kje je treba vložiti prošnjo in katere podatke je treba navesti v prošnji, vsebuje nov splošni ukaz št. 29, katerega besedilo se glasi:

Člen. I. - Propustnice za prehod čez zahodno mejo Julijske krajine

Z eno samo izjemo, ki jo navaja člen II. tega ukaza, ne bo smel noben civilist prekoračiti zahodne meje Julijske krajine, če si ni prej preskrbel propustnice pri Zavezniški vojaški upravi, in sicer na v naslednjih členih označeni način.

Člen II. - Dovoljen prehod brez propustnice v območju 5 km od meje

Po spremembi določb člena I. bodo smele osebe, ki bivajo v območju 5 km od meje in v območju ozemlja, prekoračiti mejo brez propustnice, če se lahko izkažejo z veljavno osebno izkaznico; prosto se lahko kretajo v tem območju.

Člen III. - Podatki, ki jih je navesti v prošnji za propustnice

Vse prošnje za propustnice, kakor zahteva člen I. tega ukaza, morajo vsebovati naslednje podatke: ime; naslov; število osebne izkaznice; narodnost; vzrok potovanja (navesti podrobne podatke) in (če gre za tako propustnico) razloge, zakaj hoče prosilec propustnico za določeno dobo; način prevoza; natančen kraj, kam prosilec potuje; čas, ki je potreben za potovanje.

Člen IV. - Kje je vlagati prošnje za propustnice

Osebe, ki bivajo na ozemlju, naj vložе prošnje pri uradu Zavezniske vojaške uprave, ki je najbližji njihovemu stalnemu bivališču.

Urad za izdajo potnih listov v tržaški občini je v okrožnem glavnem stanu Zavezniške vojaške uprave (prefektura).

Urad za izdajo potnih listov v goriški občini je v glavnem stanu policijskih sil za Julijsko krajino, goriške področje (v bivšem poslopju kvesture).

Edini urad za izdajo potnih listov v puljskem okrožju je v okrožnem glavnem stanu Zavezniške vojaške uprave.

Osebe, ki bivajo izven ozemlja, in sicer v italijanskih krajih, ki jih ne upravlja Zavezniška vojaška uprava, 13. vojni zbor, naj vlagajo prošnje pri pokrajinskem glavnem stanu Zavezniške vojaške uprave, ali pri zavezniški komisiji pokrajine, v kateri bivajo, ali v pokrajinah, kjer ni pokrajinskega glavnega stana, niti Zavezniške vojaske uprave, niti zavezniške komisije pri kvesturi dotične pokrajine.

Osebe, ki bivajo izven ozemlja, a ne v krajih, omenjenih v prejšnjem odstavku, naj se glede propustnic pismeno obrnejo na častnika za javno varnost pri policijskih silah za Julijsko krajino. (Security Officer, Venezia Giulia Police Force, Via XXX Ottobre, Trieste).

Člen V. - Veljavnost propustnic

Propustnice, ki jih bo izdala Zavezniska vojaška uprava, bodo lahko omejene na eno samo potovanje, vendar pa bodo lahko (če prosilec navede tehtne razloge) izdane tudi za daljšo dobo, a ne bodo smele presegati 3 mesecev od dneva izdaje.

Člen VI. - Preklic ukazov št. 16 in 23

Ukaz št. 16 in 23 sta preklicana.

Člen VII. - Kazni

Vsak civilist, ki prekorači ali ima namen prekoračiti zahodno mejo Julijske krajine, ne da bi imel predpisano propustnico (z izjemo, ki je omenjena v členu II.), bo kriv prestopka in bo, če ga bo Zavezniško vojaško sodišče spoznalo za krivega, kaznovan z globo ali zaporom ali z obojim, kakor bo sodišče pač odločilo.

Razdeljevanje potrebščin obrtnikom

Združenje obrtnikov v Trstu sporoča, da na sedežu v ulici Roma st. 22 razdeljujejo naslednje potrebščine obrtnikom: premog in železo za kovače; cement za zidarje; usnje, kože, žebljičke in sukanec za čevljarje; sukanec za krojače in šivilje; žeblje za mizarje; milo za brivce.

Samostojno združenje prodajalcev živilske stroke na drobno. Vsem članom sporočamo, da je sedež združenja v ulici Torrebianca st. 43/II. nadstr. in je odprt vsak dan od 10. do 12. ure in od 14. do 20. ure. Vsak ponedeljek, sredo in petek od 18. do 20. ure je na razpolago vsem članom tajništvo, kjer lahko vsi člani dobe vsa podrobna strokovna obvestila.

Božično darilo slepcem

Italijansko društvo slepcev (Unione italiana ciechi) namerava za Božič obdarovati na tržaškem področju 130 svojih revnejših članov s paketom živil. Zveza je prosila prehranjevalni odsek Zavezniške vojaške uprave — včeraj je dobila dovoljenje — da sme kupiti pri SEPRALU po maksimalnih cenah za vsakega slepca 1 kilogram fižola ali graha, 2 kilograma pšenične moke in 3 kg koruzne moke.

Čeprav imamo velike težave pri zbiranju živil, je rekel častni prehranjevalnega odseka pri ZVU, čutimo, da ne smemo odreči majhnega božičnega priboljška ubogim slepcem.

Izdajanje osebnih izkaznic

Urad za izdajanje osebnih izkaznic v ulici San Carlo št. 2 bo od ponedeljka 12. t. m. dalje razdeljeval osebne izkaznice osebam s priimkom z začetnimi črkami H, I, L; nadaljujejo z izdajanjem izkaznic osebam z začetno črko G.

V uradu v ulici della Valle so začeli z izdajanjem osebnih izkaznic osebam s priimkom z začetno črko M.

PREHRANA

Namizni sir. Od danes popoldne pa do srede 14. t. m. bodo razdeljevali potrošnikom 4 skupine 100 gr namiznega sira.

GORICA

Zakaj še ni plina

Zamuda 5 do 6 dni zaradi pomanjkanja premoga - Tri ure dnevno - Kavcija in cena

V zvezi z oddajo plina iz tukajšnje plinarne, ki je bila prvotno določena na sredino meseca novembra, smo izvedeli, da bo zamuda pošiljke premoga za Trst povzročila, da se bo oddaja za nekaj dni zakasnila. Pošiljka premoga je najavljena v Trstu za sredino novembra; če upoštevamo nujno potrebni čas za iztovarjanje in odpremo premoga v Gorico, moramo računati z zamudo 5 do 6 dni v primeri s prvotno določenim dnem, ko bi tukajšnja plinarna imela začeti delovati.

Plinske peči so že segrete od 26. pret. mes., tako da s strani plinarne ni več nobenih zadržkov za tukajšnjo obratovanje. Kar se tiče dnevne dobe za delitev plina, je Zavezniška vojaška uprava določila ta čas na tri ure dnevno, ki bodo verjetno tako razdeljene, da bodo gospodinjstva imela plin po dve uri opoldne in eno uro proti večeru.

Kar se tiče kavcije, katero so dvignili na 400 lir, smo bili obveščeni, da se je to zgodilo zaradi tega, ker bodo v bodoče pobirali plačilo plina po računih, izstavljenih za 60 dni, prav tako pa tudi zaradi povišanja cene, ki bo znatno višja, kot je bila prvotna. Treba je računati, da bo cena novega plina verjetno dvojna. Nadaljnje vesti bo občinstvo dobilo pravočasno s pomočjo oglasov Mestne plinarne.

Natečaj dosmrtnih podpor državnih nameščencev

Predsedništvo goriškega okrožja javlja: Narodni zavod za socialno skrbstvo državnih nameščencev je razpisal natečaj za sedemdeset dosmrtnih podpor, ki začnejo teči 1. januarja 1946. Natečaja se smejo udeležiti naslednje skupine oseb, v kolikor jim že ni bila izplačana ali ne pripada več dosmrtna podpora na račun socialnega skrbstva ali kakšno drugo nakazilo ali pokojnina na račun države ali javnih ustanov, niti niso lastniki prodajnih dovoljenj: 1.) civilni državni nameščenci, ki so prenehali izvrševati svojo službo zaradi bolezni ali zaradi starosti ter nimajo pravice na državno pokojnino; 2.) vdove, brez pokojnine, državnih nameščencev, v kolikor so se poročile pred upokojitvijo svojega pokojnega moža; 3.) otroci državnih uradnikov, ki so sirote po obeh starših brez pokojnine (mladoletni otroci, neporočene sirote, polnoletni, ki niso sposobni za delo zaradi telesnih ali duševnih napak, neomožene hčere, ki so dovršile 40 leto starosti), v kolikor se je državni uradnik poročil pred upokojitvijo; 4.) starši državnih uradnikov.

Nimajo pravice udeležiti se natečaja za navedene podpore nameščenci državnih železnic in člani njihovih družin — za katere skrbi drugi zavod — prav tako kot učitelji osnovnih šol, ki so prekinili svojo službo pred 1. septembrom 1942, in njihovi sorodniki.

Prošnje je treba predložiti do 30. novembra 1945 ravnateljstvu Narodnega zavoda za socialno skrbstvo državnih nameščencev, ulica Lima, št. 51, Rim ali na pokrajinski urad zavoda (ulica Codelli 6) pri katerem dobijo prosilci tudi točnejše podatke.

Nove osebne izkaznice

Danes izdajajo v Gorici — pri pristojnem uradu, nameščenem v poslopju trgovske šole, v ulici Roma št. 3 — osebne izkaznice osebam s priimkom v začetnimi črkami od PES do PU; v ponedeljek 12. novembra bodo izdajali osebne izkaznice osebam s priimkom z začetno črko R.

SPORT

Nogometna tekma med Angleži in Sovjeti

«United Press» javlja, da je «Chalsea Football Club», ki bo igral z moskovskim moštvom «Dinamo», katero je na turneji po Angliji, najel Tommya Lautona, srednjega napadalca mednarodnega slovesa za 56.000 dolarjev. To je najvišja cena, ki je bila plačana v zadnjih 6 letih kakemu nogometasu.

Obnova sportne zveze „Baseball" na Japonskem

Japonska agencija «Kyodo» poroča, da je japonska zveza «Baseball» spet začela z igranjem te igre, ki so jo na Japonskem v prvih dneh vojne prepovedali.

Zaradi te odločitve bodo različna moštva profesijonistov takoj obnovila trening po vsem otoku Honshu.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

CARLOS P. ROMULO 12.

PADEC FILIPINOV

«Kdaj bo končno prišla pomoč?»

Edine novice, ki so jih slišali že nekaj tednov, so bila japonska poročila po glasnogovornikih preko bojne črte ali v obliki letakov, ki so jim jih Japonci spuščali iz letal. Bil sem v bojni črti, ko so tega dne popoldne Japonci metali iz nizko letečega letala propagandne letake. Nisem bil zadosti blizu, da bi mogel katerega koli pobrati, da bi ga prečital. Toda vsi smo vedeli, kaj je v njih. Fantje so mi povedali, da jim stresajo takšne letake na glavo dva do trikrat na teden. Nekateri so imeli slike nagih deklet in napise: «Zakaj tičite v umazanih luknjah, ko bi v vaši mladosti polno uživali življenje?»

Letala so tudi odmetavala časopise, v katerih so bila natiskana lažnjiva poročila o srečnem življenju v Manili, kjer so «srečni prebivalci prilagodili svoje življenje navadam širokogrudnih osvoboditeljev». Poročila s slikami so pripovedovala, kako prijetno je lahko življenje za tiste, ki se ne upirajo.

Pošiljali so tudi «propustnice», ki so zagotavljale vsakemu filipinskemu vojaku, da ga bodo prijazno sprejeli, če bo prišel preko bojne črte s spuščeno cevjo puške».

«Kaj mislite o teh ponudbah?» sem vprašal enega izmed njih.

Namrdnil se mi je in rekel: «Edini način, da spustim puško je, ko me bo zadel Japonec».

Tako mi je prišla misel za zelo dobro oddajo Japoncem, ki je temeljila na misli: «Kar vam ni uspelo narediti, z vašimi kroglami, ne morete doseči s papirnatimi pozivi!»

Kljub temu so naši vojaki prav prijazno sprejeli japonske letake v strelskih jarkih. Tam namreč ni bilo papirja za izvestne namene, tako je japonski papir vsaj tako našel primerno uporabo.

Bilo je prepozno, da bi se iste noči vrnili na Corregidor.

Prenočili smo ob majhnem potoku v bližini glavnega stana generala Frančiška. To je bila moja prva noč na Bataanu. Njej so sledile še mnoge, ko sem bil prisiljen spati na prostem, na polju ali v strelskih jarkih.

Prvo noč sem se trudil, da bi zaspal na prostem. Zvil sem se v klopčič v odejo ter se namestil na bregu potoka. Pripravil sem se na užitek, ki mi ga bo nudilo z zvezdami posuto nebo in cvrčanje murnov in drugih nočnih pevcev.

«Tukaj bom končno prišel do tega, da bom prvič mirno zaspal od dne, ko so napadli Pearl Harbor», sem rekel zaspano polkovniku Lauru Hernandezu, svojemu bivšemu sošolcu, ki je ležal v moji bližini.

Mislil sem takoj, da njegov molk nekaj pomeni. Takoj pa sem se zavedel, da je res tako; tisoči sovražnikovih topov so začeli bljuvati ogenj na naše položaje. Skočil sem pokonci.

«Kar počasi, pripatelj», je rekel polkovnik, «nič drugega ni kot poskus».

Znova sem se namestil na tleh. Nisem spoznal tega japonskega vznemirjanja, četudi sem slišal mnogo pripovedovati o tem. To je bil eden izmed mnogih načinov, s katerimi je sovražnik skušal zlomiti zavest in moč naših vojakov. Njihova letala so letala vso noč nad nami ter stresala bombe na slepo srečo po celem polotoku. Tudi iz pušk so streljali vso noč. Imeli so posebno napravo, ki je izstrelila veliko količino pasjih žabic med krošnje dreves ali pa nad naše strelske jarke. Upali so, da bodo naši vojaki, ko bodo slišali puškinemu streljanju podobne strele za svojimi hrbti, mislili, da so obkoljeni in bodo začeli bežati nazaj ter se tako izpostavili njihovemu ognju iz strojnic.

Poslušal sem, vse moje telo je bilo napeto. Murenčki so nehali peti. Nato sem zaslišal zategnjen človeški vzhih. Bilo je kot zadnji krik umirajočega človeka. Zvenel je nečloveško in pošastno, ker je prihajal iz vseh strani in obenem od nikoder, kot da bi stokala drevesa okoli nas. Nato je nastopila tišina — še stokanje iz gozda in končno krik.

Ti glasovi so trgali živce. Toda ležal sem na bregu potočka, okoli mene so bili ljudje, o katerih sem vedel, da poslušajo kot jaz sam. V tem položaju nisem bil sam, zapuščen, lačen in slab od utrujenosti, v strelskem jarku v mrtvi noči.

Spet se je šepetaje oglasil Lauro poleg mene. Raztolmačil mi je, da so ti glasovi bili japonsko delo, ki so jih oddajali po zvočnikih iz svojih skritih zased, kot to delajo po vsej bojni črti.

Iz gluhe noči se je odzval zapeljiv ženski glas, sladek in prepričevalen. V prijaznih besedah je napovedala glasbeni program na čast «junaškega in hrabrega branilca Bataana». Sledile so pesmi, ki so se razlivale po temnem gozdu. Bile so izbrane tako, da bi vzbudile domotožje v srcih mladeničev, ki so stali v temni noči — iz oči v oči smrti. «Nazaj domov, v sladki dom». «Ljubljeni dom, čaka na vas», to so bile pesmi, ki so jih Japonci oddajali po radiu v temni gluhi noči, ki je družila v sebi nežno čuvstvenost in grozo smrti.

* * *

Ko sem videl Bataan, se mi je celo predor na Corregidorju zdel kot prijazen dom. Pri tem ni bilo važno, da so razmere na Corregidorju postajale dan za dnem slabše.

Vsak dan, katerega sem preživel na skalnati čeri, ki se imenuje Corregidor, ne oziraje se na to, kako truden in izmučen sem bil, sem pisal svoj dnevnik. Pisal sem s strojem na papir, ki je bil najtanjši, katerega sem lahko dobil, dokler ni trak na stroju postal tako izrabljen, da sem komaj razbral, kaj sem napisal. Po vsakem potovanju na Bataan sem zabeležil na papirju vsak dogodek, ki se mi je zdel večje važnosti, pri čemer sem po vojaških predpisih opustil imenovati kraje, čas in imena. Zabeležil sem vse pogovore, kolikor sem si jih mogel spomniti, ki sta jih imela predsednik Quezon in generaj MacArthur z zavestjo, da pišem odločilna poglavja zgodovine.

Danes, ko prebiram te drobno tipkane vrstice na listih, sem zaprepaščen, kako pogostoma so dogodki, o katerih sem mislil, da bodo stopili v zgodovino, postali majhni v primeri z vprašanji, kaj bom jedel, oziroma česa ne bom jedel. Od vsega začetka je bilo pomanjkanje živeža glavno vprašanje življenja in smrti na Corregidorju in Bataanu.

Vestno sem zabeleževal vsak poskus, da bi se okopal v morju. Poseben dogodek je bil, ce sem si lahko privoščil novo oprano obleko.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Sobotna križanka št. 16

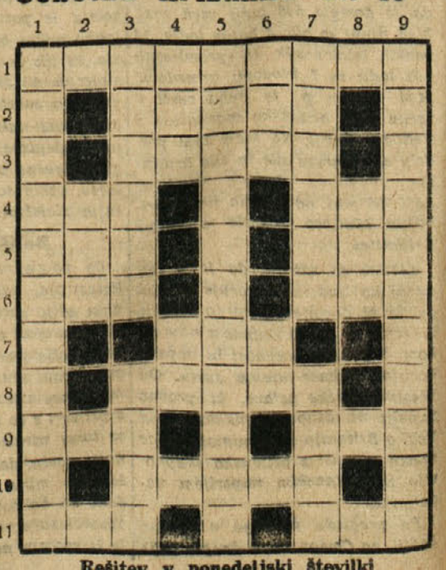

Vodoravno: 1. otočje (tujka); 2. edinica, osnovna vrednost; 3. kartaška igra; 4. poletje (franc.) — kratica za upravno področje; 5. Čapkova drama — javni prostor; 6. moli (lat.) — oče; 7. vladar; 8. poganski bog; 9. stevnik — umetni jezik; 10. krsta; 11. razjeda železo — prebivalec Azije.

Navpično: 1. naprava za merjenje električnega toka; 2. redka žival; 3. gejša starega veka — dišava; 4. žensko ime — kemični znak za prvino; 5. evropska država; 6. glej (hrv.) — japonska dolžinska mera; 7. glad — vrata ptice; 8. rije pod zemljo; 9. ime in priimek umrlega angleškega politika.

Rešitev v ponedeljski številki